

Omgevingsvoorwaarden per soort

Dit document werd opgesteld in kader van het Interreg-project Natuur-inbouw. Het dient om een inschatting mee te maken of bepaalde aanpassingen aan een gebouw zinvol zijn voor soorten die aan gebouwen gebonden zijn. Dat gebeurt op basis van de omgeving en locatie van het gebouw.

VOGELS

OMGEVING NESTGELEGENHEID PER VOGELSOORT

Dit overzicht helpt je om per vogelsoort snel te bepalen of de omgeving of locatie van een gebouw geschikt is voor het plaatsen van nestkasten, inbouwstenen of andere voorzieningen.

Disclaimer: dit overzicht biedt de grootste slaagkans bij het implementeren van nestgelegenheid aan gebouwen, maar er zullen in de praktijk altijd uitzonderingen te vinden zijn.

Boerenzwaluw

WEL DOEN

Stadsranden, landelijk gebied en specifiek bij boerderijen, veestallen of paardenhouderijen.

NIET DOEN

Midden in de stadskern.

OMGEVINGSFACTOREN

Er moet modder aanwezig zijn voor de nestbouw (liefst binnen 1 km) en voldoende insecten om op te jagen. Het nest moet 24/7 toegankelijk zijn voor de vogels.

AANDACHTSPUNT

Vee (koeien, paarden, schapen) in de buurt is een grote meerwaarde. Plaats bij voorkeur meerdere kunstnesten samen. Een grotere kolonie heeft veel meer kans op slagen. Doe dit bij voorkeur binnen enkele kilometers van een bestaande kolonie.

Gierzwaluw

WEL DOEN

Stadskernen, dorpen, stadsranden, lintbebouwing en hoge fabrieks- of bedrijfsgebouwen. Zeer zinvol bij renovatieprojecten om verdwijnende nesten te compenseren.

NIET DOEN

Midden in een bos, in een dreef met hoge bomen (belemmerde aanvliegroute), of bij een klein, vrijstaand huisje op het platteland (te weinig kans op kolonievorming).

OMGEVINGSFACTOREN

Gierzwaluwen zoeken naar clusters van gebouwen om in te nestelen.

AANDACHTSPUNT

Het zijn kolonievogels, dus hang liefst altijd meerdere kasten of inbouwstenen bij elkaar.

Grote gele kwikstaart

WEL DOEN

Kan in vrijwel elke omgeving (stedelijk, landelijk, bosrijk), zolang de specifieke waterfactor aanwezig is.

NIET DOEN

Locaties zonder stromend of open water in de directe nabijheid.

OMGEVINGSFACTOREN

Moet vlak bij water geplaatst worden. Denk aan een sas (sluis) van een beek, een duiker onder een weg, kanalen of snelstromende riviertjes.

Grauwe vliegenvanger

WEL DOEN

In de buurt van bos (bosranden en boskernen) of in een grote tuin met volwassen, grote bomen.

NIET DOEN

Midden in een verharde stadskern.

OMGEVINGSFACTOREN

Is afhankelijk van de aanwezigheid van vliegende insecten rondom bomen.

Huiswaluw

WEL DOEN

Stadsranden en landelijk gebied (vaak onder dakoversteken, dakgoten of de daknok).

NIET DOEN

Midden in de stadskern.

OMGEVINGSFACTOREN

Net als de Boerenwaluw zijn modder binnen 1 km (voor nestbouw) en voldoende insecten in de buurt een harde vereiste.

AANDACHTSPUNT

Paardenstallen en vee in de buurt bieden een grote meerwaarde. Huiswaluwen kijken sterk naar de bestaande situatie (zoekbeeld). Plaats kunstonen daarom bij voorkeur op maximaal enkele kilometers van een bestaande kolonie en imiteer de lokale omstandigheden zo goed mogelijk.

Huismus

WEL DOEN

Dorpen, steden en het platteland (zoals boerderijen).

NIET DOEN

Midden in bossen of strakke bosranden.

OMGEVINGSFACTOREN

Nestkasten zijn alleen zinvol als er direct rond het huizenblok dichte struiken of hagen zijn waarin ze kunnen schuilen.

AANDACHTSPUNT

Een open zandplek in de buurt (zandbaden) is een grote meerwaarde.

Kauw

WEL DOEN

Kan vrijwel overal, de Kauw is een zeer brede generalist die zich snel aanpast aan steden, dorpen en het platteland.

NIET DOEN

Midden in een dicht bos.

Scholekster

WEL DOEN

Industrieterreinen, havengebieden, stadsranden en in landbouwgebied (bijvoorbeeld nabij open waterreservoirs). Ze broeden op platte daken, bij voorkeur grinddaken.

NIET DOEN

Midden in de binnenstad of op plekken met extreme drukte en verkeer direct rond het gebouw.

OMGEVINGSFACTOREN

Water in de buurt is een meerwaarde, maar geen vereiste. Harde voorwaarde: er moet een open stuk groen of gras rond het gebouw zijn. De jongen springen namelijk als kuiken van het dak en moeten op de grond veilig kunnen rondlopen en voedsel zoeken.

AANDACHTSPUNT

Let op met veel spiegelglas (zoals bij parkings), dit veroorzaakt territoriumconflicten met hun eigen spiegelbeeld. Houd rekening met geluidsoverlast en flink wat uitwerpselen.

Spreeuw

WEL DOEN

Kan vrijwel overal, van drukke steden tot diep in de bossen.

OMGEVINGSFACTOREN

Graslanden in de buurt zijn een meerwaarde (foerageerplaats).

AANDACHTSPUNT

Spreeuwen veroorzaken veel uitwerpselen direct onder de nestopening. Hang de kasten dus niet recht boven een looproute, terras of voordeur.

Visdief

WEL DOEN

Op platte daken in de buurt van visrijke wateren, waterlopen, kanalen of grote vijvers (binnen een straal van 2 km). Niet midden in de stad.

NIET DOEN

Locaties waar in de wijde omtrek geen visrijk water te bekennen is.

OMGEVINGSFACTOREN

Het heeft pas zin om actie te ondernemen als er via platformen zoals [Waarnemingen.be/nl](https://waarnemingen.be/) al geregeld visdieven in de buurt worden gezien.

AANDACHTSPUNT

Visdieven kunnen erg luidruchtig zijn en verdedigen hun nest zeer fel. Ze kunnen agressief reageren op mensen die op het dak moeten zijn.

Zwarte roodstaart

WEL DOEN

Kan bijna overal. Zeer geschikt voor het platteland (boerderijen), midden in de stad, industrieterreinen en spoorwegruigtes. Houdt van een stenig karakter.

NIET DOEN

Midden in een dicht bos.

VLEERMUIZEN

OMGEVING POTENTIE VERBLIJFPLAATSEN PER VLEERMUISSOORT

Dit overzicht helpt je om per vleermuissoort snel te bepalen of de omgeving en locatie van een gebouw geschikt zijn voor het treffen van vleermuisvoorzieningen. Indien je grote ingrepen wil doen, is altijd aangewezen om een expert te contacteren.

Verlichting: voor alle inheemse vleermuissoorten geldt dat er geen verlichting aanwezig mag zijn nabij de toegang van de voorziening.

Verbinding: vleermuizen oriënteren zich met echolocatie. Zo zijn (onverlichte) hagen, bomenrijen en andere lijnvormige elementen belangrijk als verbindingroute voor (de meeste) vleermuizen.

Disclaimer

- De aanwezigheid van vleermuizen laat zich niet 100% voorspellen. De kans dat een voorziening daadwerkelijk wordt gebruikt, hangt af van meerdere omgevingsfactoren.
- Stem je investering af op de locatie: het potentieel van de locatie bepaalt het succes. In een dichtbebouwde binnenstad is de kans op bezetting bijvoorbeeld aanzienlijk kleiner dan in een groene, landelijke omgeving. Houd hier rekening mee bij het bepalen van het budget en de omvang van de maatregelen.
- Richtlijn voor maximale slaagkans: dit overzicht is ontworpen om de kans op succes zo groot mogelijk te maken, maar de natuur laat zich niet dwingen. In de praktijk zullen er altijd uitzonderingen zijn.

Gewone dwergvleermuis

WEL DOEN

Kan vrijwel overal.

NIET DOEN

Zeer afgelegen gebouw midden in een grootschalig, kaal (landbouw)gebied zonder bomen of hagen.

EXTRA

Maak geen te grote kosten midden in de stad waar er veel verlichting is en verkeersdrukte.

Laatvlieger

WEL DOEN

Dorpen, stadsranden, lintbebouwing en het platteland. Vooral grotere, oudere gebouwen (zoals boerderijen, scholen, herenhuisen of flatgebouwen) met brede spouwmuren hebben veel potentie maar ook zolders (niet gebruikte, ruime zolders, toegankelijk voor vleermuizen).

NIET DOEN

Midden in dichtbebouwde, sterk verstedelijkte kernen met enkel hoogbouw.

Gewone grootoorleermuis

WEL DOEN

Bosrijke omgevingen, landelijk gebied, dorpen en groene, parkachtige stadsranden. Zeer geschikt voor gebouwen met een grote, open en toegankelijke zolder (zoals kerken, oude boerderijen of huizen met een zolder die niet afgewerkt is met een glad plafond of gladde muren, dus waar de houten structuur nog zichtbaar is).

NIET DOEN

Moderne woningen zonder zolder (zoals huizen met een plat dak of moderne woningen met een zolder waarvan de houten structuur niet meer zichtbaar is, afgewerkt met gladde muren en een plafond zonder wegkruipmogelijkheden) en sterk versteende stadscentra.

Grijze grootoorleermuis*

WEL DOEN

Warme, open cultuurlandschappen en dorpen (met name in vlakke en warmere (zand)regio's). Net als de Gewone grootoorleermuis heeft deze soort behoefte aan grote, open zolders (pastorieën, kerken, kastelen, monumentale boerderijen).

NIET DOEN

Moderne woningen zonder zolder (zoals huizen met een plat dak of een volledig afgetimmerde/bewoonde zolder) en sterk versteende stadscentra.

*EXTRA

Voorzieningen voor deze soort hebben enkel zin in de buurt van het gekende verspreidingsgebied (zie figuur 1 voor België en figuur 2 voor Nederland).

Baardleermuis

WEL DOEN

Kleinschalige dorpen, bos(randen), in de buurt van bos en het buitengebied. Ze nestelen graag in smalle spleten aan de buitenkant van gebouwen, zoals achter houten gevelbekleding, boeiboorden of onder oude dakpannen.

NIET DOEN

Harde, versteende (verlichte) stads-kernen of industriegebieden zonder groen.

Ingekorven vleermuis*

WEL DOEN

Grote, monumentale gebouwen (zoals kloosters, kastelen, kerken of grote historische hoeves en boerderijen) in een biodiverse, landelijke omgeving.

NIET DOEN

Reguliere woonhuizen, nieuwbouwwijken of stedelijk gebied.

AANDACHTSPUNT

Een van de meest zeldzame en kritische soorten. Ze hebben een grote, warme zolderruimte of veestal nodig met voldoende duisternis (ook in de onmiddellijke omgeving).

*EXTRA

Contacteer een deskundige bij ingrepen voor deze soort. Voorzieningen voor deze soort hebben enkel zin in de buurt van het gekende verspreidingsgebied (zie figuur 3 voor België en figuur 4 voor Nederland).

Meervleermuis*

WEL DOEN

Op minder dan 500 m van water. Poldergebieden, nabij grote rivieren, meren of brede kanalen. Ze verblijven zowel in spouwmuren als op grote zolders (achter het dakbeschot). Woningen en grotere gebouwen in waterrijke dorpen en steden hebben grote potentie.

NIET DOEN

Droge, heuvelachtige gebieden of diep in het binnenland zonder grote, open wateroppervlaktes of grotere waterlopen in de nabije omgeving.

OMGEVINGSFACTOREN

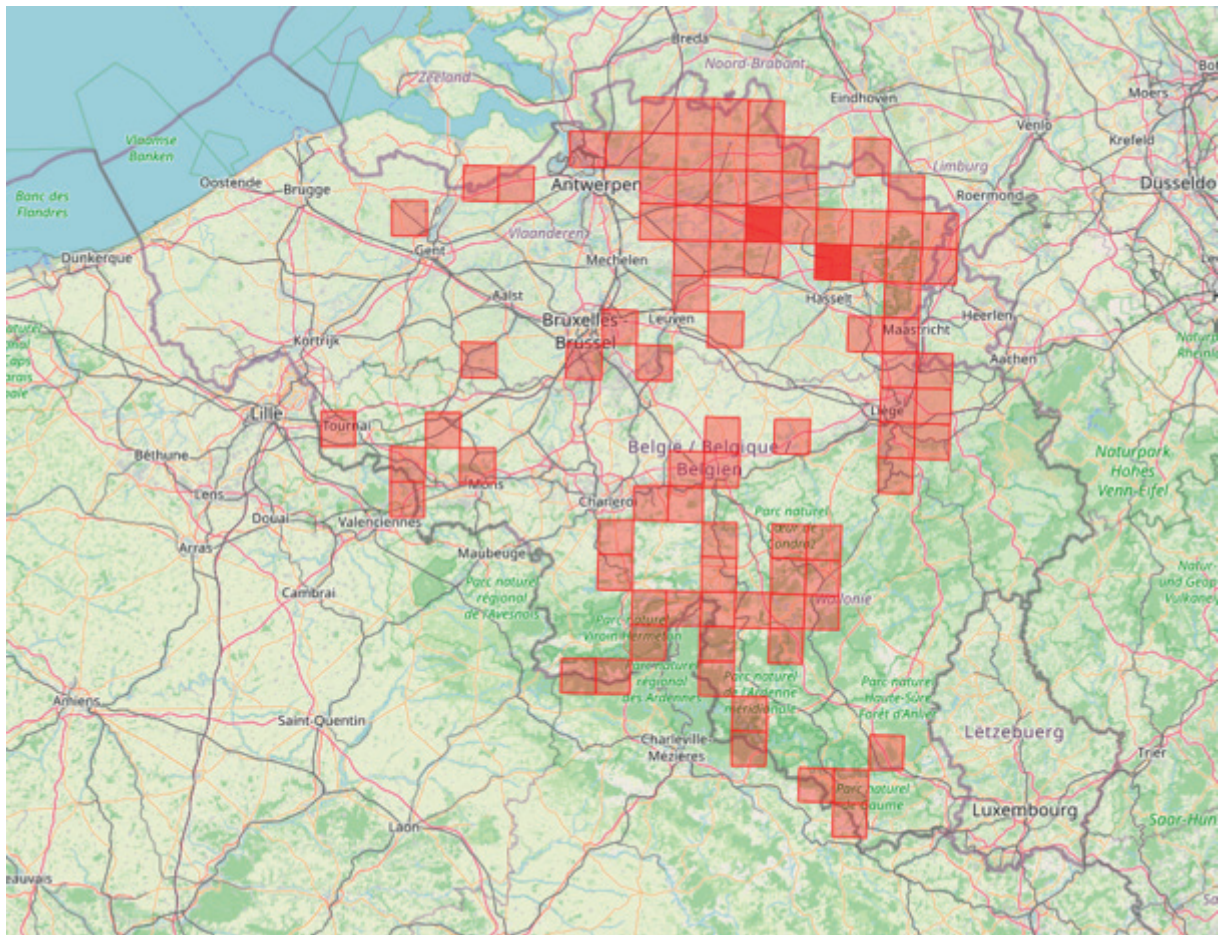
Open insectenrijk water is een absolute must (binnen een straal van enkele kilometers). Ze jagen vooral vlak boven het wateroppervlak en over natte weilanden.

AANDACHTSPUNT

De Meervleermuis is erg honkvast en heeft een sterke voorkeur voor warme verblijfplaatsen (bijvoorbeeld onder metalen of donkere dakbedekking die flink opwarmt). De vliegroute van het gebouw naar het water moet volledig donker blijven. Kunstmatige verlichting op de gevel of uitvliegopening kan ervoor zorgen dat een kolonie direct vertrekt.

*EXTRA:

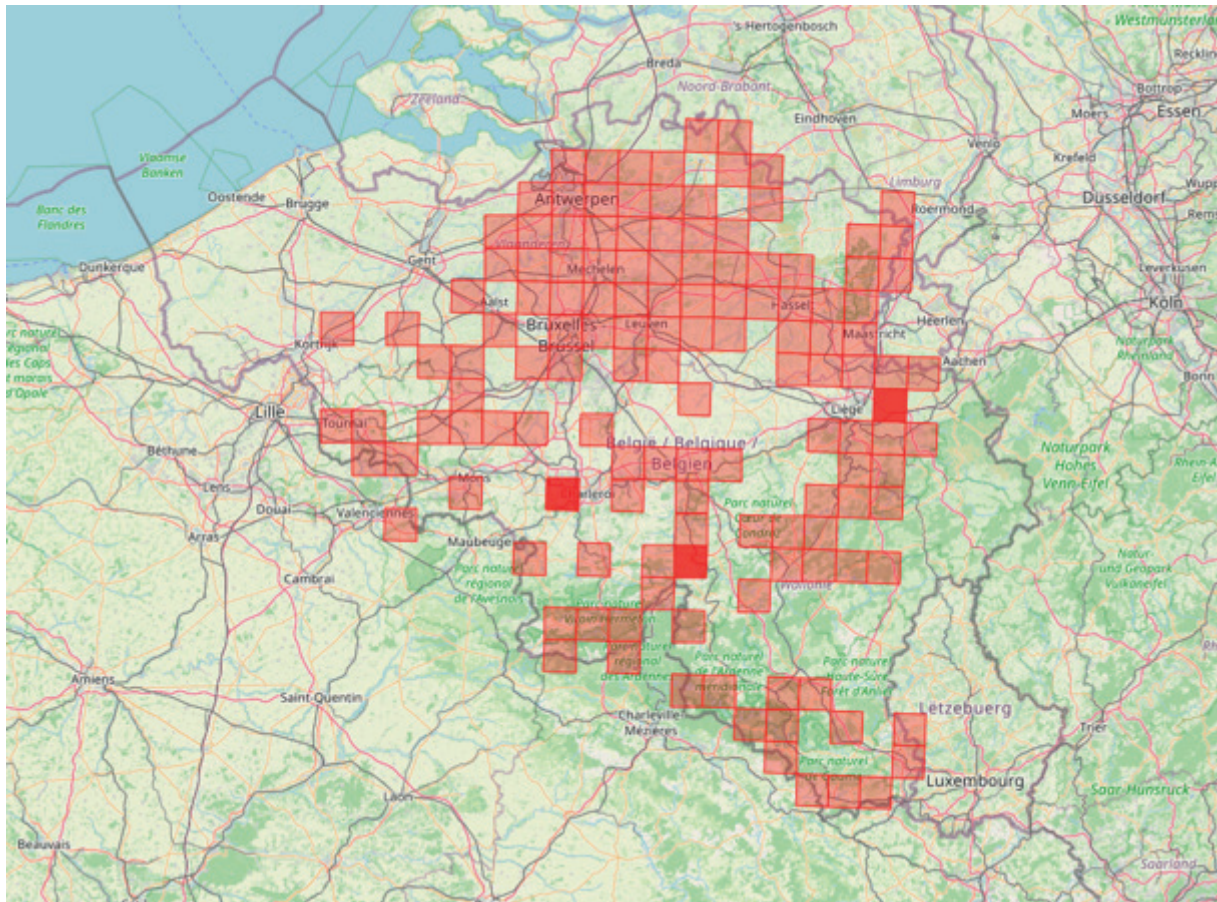
Contacteer een deskundige bij het plannen van ingrepen voor deze soort. Voorzieningen hebben enkel zin in de buurt van het gekende verspreidingsgebied (zie figuur 5 voor België en figuur 6 voor Nederland).

Figuur 1: kaart met voorkomen van Grijze grootoorvleermuis in België (bron Waarnemingen.be).
Alleen goedgekeurde waarnemingen, van 1/1/2016 - 22/7/2026 per 10 km² grid.

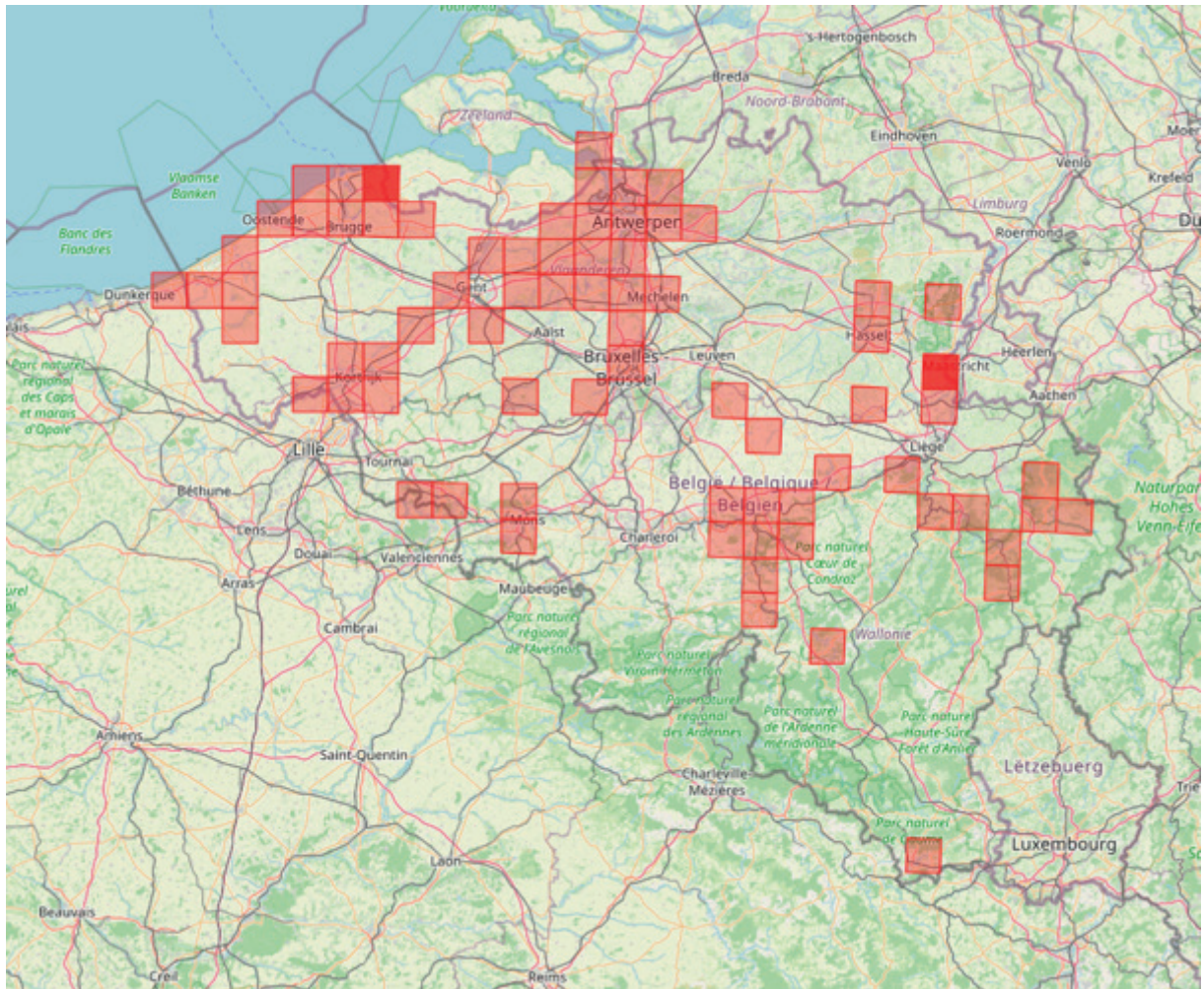
Figuur 2: kaart met voorkomen van Grijze grootovleermuis in Nederland (bron Waarneming.nl). Alleen goedgekeurde waarnemingen, van 1/1/2016 - 22/7/2026 per 10 km² grid.

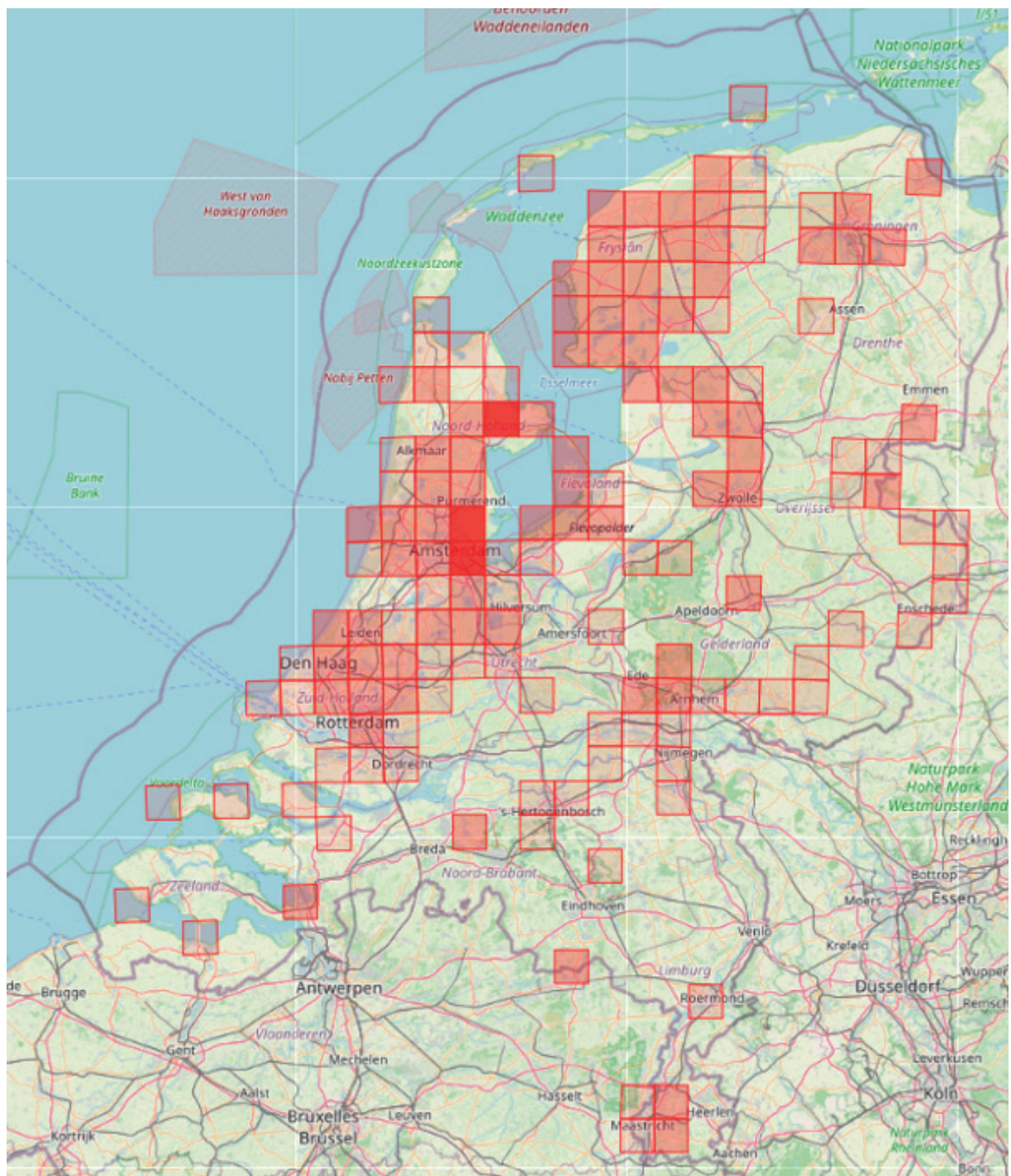
Figuur 3: kaart met voorkomen van Ingekorven vleermuis in België (bron Waarnemingen.be). Alleen goedgekeurde waarnemingen van 1/1/2016 - 22/7/2026 per 10 km² grid.

Figuur 4: kaart met voorkomen van Ingekorven vleermuis in Nederland (bron Waarneming.nl). Alleen goedgekeurde waarnemingen van 1/1/2016 - 22/7/2026 per 10 km² grid.

Figuur 5: kaart met voorkomen van Meervleermuis in België (bron Waarnemingen.be). Alleen goedgekeurde waarnemingen van 1/1/2016 - 22/7/2026 per 10 km² grid.

Figuur 6: kaart met voorkomen van Meervleermuis in Nederland (bron Waarneming.nl). Alleen goedgekeurde waarnemingen van 1/1/2016 - 22/7/2026 per 10 km² grid.